

Tandrčak

Dižji list na bunjevačkom jeziku • Subotica, decembar 2011. • Godina IV

broj
48

„Tandrčak”
divani đacima

RIČ UREDNIKA

Draga dico,

Stigli smo do onog što je većina vas jedva čekala, praznika a onda i zimski ferija. Još dok budete zdravo učili za pe-tice na polugodištu, prazničnu atmosferu započima Mikulaš. Valjda ste bili dobri pa će vam Mikulaš donet kake poklone. Ne zaboravite dobro očistiti cipele i na-pisat pismo Mikulašu šta bi tili od pok-lona. Na Materice, 11. decembra, lipo čes-

titajte praznik mamama, majkama, teta-ma i svim udatim ženama u familiji i u komšiluku, zauzvrat ćete dobit pofalu ka-ko ste lipo vaspitani, a onda makar po-morandžu el koji dinar. Isto tako budite vridni nedilju dana posli, na Oce, kad čestitke triba uputit muškoj čeljadi. Onaj poslidnji vikend u decembru stiže Božić i opet pokloni. Al nikda ne zaboravite da lipo čestitate praznik. I zdravo se latite knjige da đačke knjižice s ponosom mož-te pokazivat.

urednik:

mr Suzana Kujundžić - Ostojić

Tehnički urednik: Nikola Stantić
Saradnici: Ruža Josić, Ana Popov, Eva
Bačlija, Branka Bešlić, Ana Vojnić
Kortmiš, Tihomir K. Matković, Ružica
Parčetić

Ilustrator: Bane Kerac

Štampa: Rotografika Subotica

CIP - Каталогизacija u publikaciji Би-
блиотека Матице српске, Нови Сад
087.5

TANDRČAK : dičiji list na bunjevačkom /
odgovorni urednik Suzana Kujundžić - Os-
tojić. - 2008. br.1 - Subotica : Bunjevački
informativni centar, 2008. - ilustr. : 30 cm
Mesečno

ISSN 1820-6735

COBISS.SR-ID 228104199

„Tandrčak” divani đacima

Najnovije izdanje NIU „Bunjevački informativni centar” CD „Tandrčak vam divani” lagano pronalazi put do oni kojima je i namijenjen - osnovcima koji pohađaje nastavu Bunjevačkog govora s elementima nacionalne kulture.

Tako je CD „Tandrčak vam divani” pronašao put i do djece iz Osnovne škole „Đuro Salaj” u Subotici. Nuz već redovno izdanje „Tandrčka” kojeg su dica već zdravo čekala, stiglo je i iznenađenje - CD.

Dica, ko dica, nisu mogla dočekat da vide šta je to. Znali su već da u „Tandrčku” mogu pročitati za-

animljive priloge, već su prija listali i stranice knjiga „Tandrčkovo blago 1, 2 i 3”, a sad su u rukama imali jedno sasvim novo izdanje koje će moć slušati u škuli, na časovima Bunjevačkog govora s elementima nacionalne kulture, al i ponet ga kući, puštati roditeljima, didi i majki, dru-

garima, svima koji vole bunjevačku rič...

Ono što je dicitu posebno obradovalo je to što se na CD-u mogu čuti i glasovi njevi vršnjaka koji su rado pozajmili glas „Tandrčku” i bili dio projekta koji će, kako kažu u NIU „Bunjevački informativni centar” dobiti i nove nastavke.

Učitelj **Dragan Kopunović** je omapušti CD, da dica čuju šta se na njemu nalazi. Nije bilo teško pogoditi šta se prvo slušalo. Kad su pročitali da je CD-u „Tandrčak vam divani” svoj glas pozajmio njev drugar iz razreda **Aleksandar Rukavina**, svi su tili da prvo čuju baš dvi pismice koje

je on pročitao „Čekam zeca” i „Bubuš”.

Malog-velikog Bunjevca smo pitali šta se njemu najviše dopada u „Tandrčku”.

- Već dvi godine čitam „Tandrčak, i moram kazat da mi se zdravo sviđa. Zdravo je zanimljiv i lip - kazao je Aleksandar Rukavina, a kad smo ga pitali da izdvoji ono što mu je najdraže, odgovorio je:

- E, to je već zdravo teško pitanje! Ne možem vam kazat šta mi se najviše sviđa, jer sve volim pročitat!

S njim u klupi sidi i njegov brat od strica, Bojan Rukavina, a on ima omiljenu rubriku u „Tandrčku”.

- „Tandrčak” uvijek ima lipe i zanimljive tekstove, a nikako su mi pri-povitke najzanimljivije, nji uvijek prvo pročitam - kazao je Bojan.

Nakon što je dicit puštio CD „Tandrčak vam divani” i učitelj Dragan Kopunović je potvrdio da je ovo izdanje itekako značajno.

- Ovo izdanje je zdravo lip poklon dicit, ali i velika pomoć u nastavi. I dosad smo koristili „Tandrčak”, pa knjige „Tandrč-kovo blago”, a sad imamo priliku i koristit štogo modernije - kazao je Kopunović, pa nastavio:

- Značajno je što dica ne samo ko dosad mogu pročitat bunjevačku rič, nego je sad mogu i čut. Mogu čut više razni glasova,

i stariji i mlađi i tačno kako se šta akcentuje i izgovara. Dobro je što je svako dite dobilo svoj CD, pa ne samo da ga mogu slušat na časovima Bunjevačkog govora s elementima nacionalne kulture, već ga mogu i ponet kućama.

N. Stantić

Mikulaš, Materice i Oce

Prid kraj godine, kad Bunjevci posvršavaju paorske i varoške poslove, posvećivaje se proslavi Božića, dana kad se rodio Isus Krist. Pridbožićno vrime posvećeno je dicit, mamama i očevima.

Kad sam bila dite, ko sad vi, najvećma sam se radovala decembru misecu, jel je to misec kad dobra dica dobijaje najviše poklona. I u našoj

kući, ko i u svim drugim bunjevačkim kućama, slavili su se svi sveci.

Pokloni za Mikulaša

Na samom početku, već 5. decembra uveče, glancali smo cipele el čizmice i mećali ji u pendžer da nam štogod donese Sveti Nikola - Mikulaš. U nji smo metili i pismo di smo

cilo veče smišljali i pisali šta bi volili od darova. S nama je obično sidio i baćo koji bi se, ne znam kako, al uvijek sitio kake sigračke što nam je Mikulaš i dono. Od dragosti dugo nismo zaspali i jedva dočekali jutro da vidimo kaki smo bili. To smo znali po tom šta smo dobili. Ako je bilo štogod u čizmi sa spiska - znači da smo bili dobri. Baći je Sveti Nikola

obično dono prut, duvana... a nani krumpira, šargaripe, trenicu jel tako već štogod. Mi dica smo bili najsrićniji jel smo dobili najlipče darove.

Trevilo sa pokadgod da se probudim prije neg što nas je Mikulaš stigo obać, pa su nas roditelji tiral da još malo spavamo. I nikad nas nisu privarili – čizmice su uvijek bile pune poklona!

Sađenje žita za Svetu Lucu

Na Svetu Lucu, 13. decembra, sadili smo žito u male zdilice. Njeg smo zalivali sve do Badnjeg dana da bude veliko i zeleno. Onda smo ga mećali ispod grane i tu je ostalo sve do Tri kralja.

Materice i opet pokloni

Najsvečaniji i najradosniji dan prija Božića su Materice. One se uvijek slave dva nedilje prid Božić. Kad smo se probudili prvo smo gledali pod uzgljancu da vidimo šta su nam Materice donele. Obično smo dobijali šarene maramice, sigračkicu i po koji dinarčić. Matrice smo prvo čestitali mami, a posli svečane užne i majki, teti, strini, ujni, komšinci. Kad smo ulazili u čiju kuću recitovali smo pismicu:

**„Faljen Isus, gazdarice!
Čestitam vam Materice.
Ja sam došo priko mora
Da mi date malo ora.
Snašla me je strašna muka,
Da mi date i jabuka.
Vidijo sam i ovaca,
Da mi date i novaca.
Napolju je zdravo zima
Molim jednu čašu vina!”**

Zauzvrat smo dobijali ora, jabuka s nazabadanim gvozdenim novcima. Sve to smo spakovali u bućurčić i kod kuće pribrojaval i šta smo doneli.

I danas, iako sam već odavno udata žena, idem kod moje mame na svečanu užnu i u čestitanje. Sad moja dica dobijaju to što sam kadgod ja izčestitala. Ja dobijem pregaču, šal el maramu, a moj čovik, mamin zet, pošu, maramicu...

Oce i palora

U nedilju prid Božić su Oce. Ima kad padnu i na Badnji dan. Tog dana čestitali smo Oce našem baći, zafalni što nas je odranio i brinio o nama. Mi ženska dica smo ovaj svetac čestitali didi, uji i oženjenim komšijama. A u našu kuću su dolazili derani koji su udarali paloru i pri tom deklemovali:

**„Nek su slavne Materice
I čestiti oci
Sad su pune kotarice
Oravi zlovoljci!
Idte, dico čestitajte
I torbak poneste,**

**I paloru svugdan dajte
Za satrije ona jeste!**

**Čekaju vas Materice
Čekaju vas Oci
Lipe pune kotarice
Orovi zlovoljci
I jabuka j med orima
Lipa pa crvena
Bugeri su u nji oma
Na polak zabodeni!”**

Zatim livim dlanom uspravno pokazivali „onom kome čestitaje Oce” po desnom dlanu križ i divanili: „Križalice, Bogalice, pukac”. Onda su morali lupit dlanom da dobro pukne. Ako uspije puknit, prstom su pokazivali dlan da dobije paloru - krajcaricu, novaca.

Svi ovi lipi običaji slavili su se godinama unatrag, slave se danas, a slaviće se i do god bude bilo bunjevačkog roda.

Ruža Josić

Rodendan

Kad sitna kiša počne padat
i po avliji sve pokvasi,
kad popadaje orasi,
i tunja obuče kaput žut,
a tice krenu na dalek put,
moj rođendan je tu.
Znam - biće lipo ko u snu.

Biće svirka, smij, galama
tortu opraviće mama.

Seka i drugari stari
kupiće mi drage stvari.
Biće veselja bar dva sata,
otvorena čekaje vas vrata.

Samo tata nek malko pripazi -
ako me koji momčić opazi...

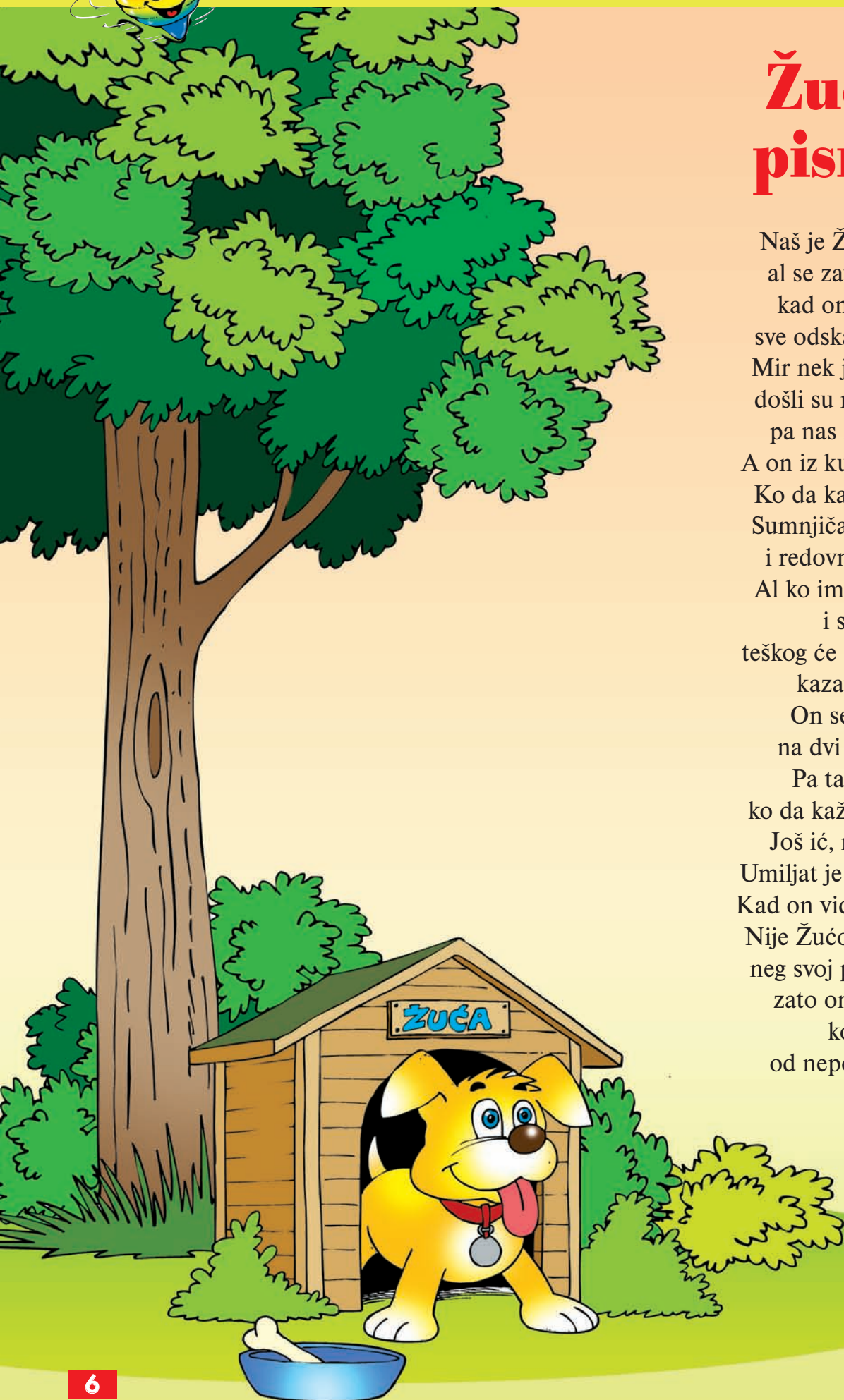
Suzana Kujundžić Ostojić

Žučina pismica

Naš je Žučo kerić mali
 al se zato daleko čuje
 kad on na koga laje
 sve odskače i poskakuje
 Mir nek je, s kućice sađi
 došli su nam dragi gosti
 pa nas Žučo zaobađi
 A on iz kućice sad ji gleda
 Ko da kaže, samo priđi!
 Sumnjičav još uvijek on je
 i redovno na nji bisan
 Al ko ima malo rabrosti
 i strpljenja
 teškog će srca Žuču našem
 kazat doviđenja
 On se očas posla
 na dvi noge propne
 Pa tancuje i cvili
 ko da kaže, nemojte nam
 Još ić, naši gosti mili
 Umiljat je i po leđi se valja
 Kad on vidi da i čovik valja
 Nije Žučo naš naravi loše
 neg svoj poso dobro radi
 zato on lako nanjuši
 ko je kaki
 od nepoznati čeljadi.

T. K. Matković

Ljubav iz klupe

Što ne dilimo više istu klupu,
krivim jednu situaciju glupu.
I ta učiteljica opšte nije fer,
sad gledamo u suprotan smer.

Kad s pitanjima ne davi me mama,
i kad za trenutak ostanem sama,
potpačim glavu - pa mislim o nama.

Ej, kako smo samo šapućat smili,
bojice, lenjire i žvakaće dilili.

Sad su nam ostali jedino -
odmori veliki, odmori mali.
Al, nije to, nije ko kadgod prija
kad smo u klupu zajedno sidali.

Što više ne dilimo istu klupu,
krivim jednu situaciju glupu.

Suzana Kujundžić Ostojić

Sanjina želja

Željno čeka mala Sanja
milu seku, dragog brata,
u uvo se sva pritvori
kad divane mama i tata.

Pa zagleda njeve oči,
najsajnije kumašice,
ko da one sakrivaju
tajnu brace i sestrice.

Odvažit se i upitat -
misli - još je zdravo mala,
al Bogica dobra sinoć
u snu joj je snage dala.

Uveče je rabro stala
ispriđ svoji roditelja
i odlučnim glasom kazla -
Oduvik je moja želja

imat bracu jali seku,
pridugo sam naskroz sama.
Razumite kako mi je...
Svatite me tata, mama...

Nisam više mala, znadem
kako beba put putuje,
ne razumim samo zašto
odasvud se samo čuje

da je zdravo skupo danas
ispunit baš želju moju.
Ako novaca vam triba,
špor-kasicu dajem svoju.

I majka će vrlo rado
od penzije pridodat,
ujo Vranje obećo je
jednu cilu platu dat.

Slušaje je roditelji.
U oči jim rosa pala...
Jedinicu svoju glede
što prid nji je bosa stala.

I dok zvizde svitlucave
s misecom po nebu plove,
uzo je na krilo tata
i šapnio riči ove -

Pamti, Sanja, uvik kadgod
željno čekaš, vrime mine.
Milovaće ruke tvoje
bracu, seku dogodine.

Ana Popov

Kako se pravi „Tandrčak”

U tušta brojova „Tandrčka” čitali ste igrokaze, pismice koje je napisala Ana Popov. Kako je izgledalo njezino ditiinjstvo i otkelg joj inspiracija za one brojne stihove saznaćete iz slideći redova.

Koja su Vaša najdraža sićanja iz ditiinjstva?

Vezana su za vrila lita, sigre brez kraja s dicom iz mojeg sokaka u našoj velikoj avliji, litovanja u malim kućicama na palićkom Vikend naseľju, pecanju s tatom u ćamcu, jel onda su ćamci bili dopušćeni ribolovcima, kad su i nastajale prve moje pisme...Jel, samo je tata peco, a ja se sunćala, pivala el pisala. Isto tako, pamćim i sve naše lipe bunjevaćke obićaje koje su moji roditelji pošćivali i koji su, nama, diti, donosili puno radosti zajedno s prvim pahuljama.

U koju škulu ste išći i koji Vam je bio najdraži predmet?

Vrimo za škulu sam željno išćekivala, jel se moj stariji brat već zdravo pravio važnim što je đak, a ja još nisam. Roćena sam u Aleksandrovu i išćla sam Osnovnu škulu „25. maj”, a to je danas škula „Sveti Sava”.

Oduvik sam volila pivanje, imala sam tušta mali singlica, i uvik bi na ćasovima otpivala kaku novu pismu koja je u to vrimo bila veliki hit. Isto tako, volila sam crtanje i ćesto crtala u slobodno vrimo. Predmet koji se onda zvao srpskohrvatski, zavolila sam od prvog dana, a naroćito kad sam postala ćlan škulske biblioteke. E, tad mojoj srići nije bilo kraja.

Kad ste poćeli pisat za ditiu?

Poćela sam pisat još ko diti od 9

- 10 godina. To se produćilo i u višim razredima, pa sam, sićam se, bila u tek otvorenoj Radio-Subotici, koja se u to vrimo nalazila ispod Gradske kuće i ćitala pismu o Vijetnamu u kojem je bisnio rat. S prvim ljubavima pisme su se ponovo raćdale, i sad su mi još sve saćuvane. A kad sam postala prosvetni radnik i kad sam jedne godine bila razrednica jednom zdravo dobrom odeljenju, nasto je i moj prvi igrokaz koji je izveden ko razredna priredba za 8. mart. Od onda, pisanje mi je nikako ušćlo pod koću...

Kako nastaju ideje za Vaše igrokaze, pismice...?

Valjda zato što volim svoj maternji bunjevaćki jezik, kojeg danas imaje mogućnost ućit diti u škuli, meni je zdravo lako pisat za te male pametne glave. Ideje dolaze iznenada, izvlaćim ji iz sićanja, iz nikog savremenog trenutka jel mi inspiraciju dadu bajke, pripovitke, pa i sam dićiji list „Tandrćak”. Nastojim uvik bit zanimljiva, prućit malo novog znanja i

pouke svim malim ćitaocima koji željno išćekivaje svaki novi broj.

Koji Vam je igrokaz el pismica najdraži i zašto?

Mnogi igrokazi su mi dragi, al posebno volim „Zaljubljeni bukvar”, „Tri gude”, „Fejsbuk nije za princeze”...I da ne nabrajam više. Nadam se da ji isto tako vole i đaci, naši mali glumci. Zašto? Ko je paćljivo ćito te igrokaze, ćigurno će znat zašto su mi, možda, najdraži.

Šta bi još volili napisat?

Volila bi napisat još tušta dićiji pisama i igrokaza, kako na bunjevaćkom, tako i na srpskom jeziku i objavit ji sve u jednoj prilipoj knjigi, jel znam da tako šćtogoć treba svakoj škuli za rad Dramski sekcija. Imam još puno planova, a onaj najveći je napisat roman, al za to se treba dobro pripraviti i dobro porazmislit... Nadam se da za tako velik korak imam još prilićno vrimena. A dotleg, biće mali iznenaćjenja o kojima sad neću divanit.

Suzana Kujundzić Ostojić

Nasilje nije normalna stvar

O nasilju dosta slušamo u posljednje vrijeme i sve je više prisutno med učenicima.

Nasilje se pojavljuje u različitim oblicima.

Nasilni i curice i derančići

Raniji godina se fizičko nasilje vezivalo najpre za muški pol, jel se pritpos-tavljalo da je kod divojčica taj problem manje prisutan. Novija saznanja nas do-vode do zaključka da je kod divojčica fizičko nasilje u porastu, al je više izra-ženo verbalno nasilje (nasilje ričima). Verbalno nasilje je svaki vid ismijava-nja, nazivanje pogrdnim imenima, ru-ganje, vriđanje, dobacivanje... Osim fi-zičkog, verbalnog postoji i socijalno, psihičko i seksualno nasilje.

Razne vrste nasilja

Dica koja su izolovana iz društva, ig-norisana od drugova, trpe ogovaranje i o njima se izmišljaje razne priče koje

obično nemaje lip i istinit sadržaj, jesu žrtve socijalnog nasilja. Ucinjivanje, iz-nuđivanje novca, pritnje i ružni komen-tari spadaje u psihičko nasilje. U pos-lidnje vrijeme vrsta nasilja koja je sve vi-še prisutna je elektronsko nasilje. U škuli se često dešava da se priko dru-štvene mreže Facebook sve više vrši na-silje i to priko otvaranja lažni profila do postavljanja slika i komentara koji povriđuju druge.

Kako rišit nasilje

Prvi korak u rešavanju nasilja jeste otvoren razgovor s odraslom osobom od povirenja (roditelj, nastavnik, škol-ski pedagog...). Razgovor će vam po-moć da „izbacite” iz sebe neprijatna osićanja, jel cigurno ste uplašeni, tužni, bisni, usamljeni i nemoćni. Kad kažete šta vam se dešava, slideći korak je da prijavite nasilje, jel se nasilje ne mož zaustavit samo od sebe, triba ga prija-vit. Nasilje neće pristat ako ga igno-rišemo i čekamo da prođe. Mnogi misle

da ako prijave nasilje da će se ono poja-ćat, al griše. Prijavom nasilja vi onemo-gućivate osobu koja vrši nasilje da i dalje to radi.

Šta triba da znate?

Vi niste krivi što kogod vrši nad va-ma nasilje. Ne maltretirate vi, nego vas maltretiraje. Trpljenje nasilja nije nor-malan dio odrastanja. Plašit se svakod-nevno da idete u škulu naravno da nije „normalno”. Upravo zbog tog ne triba ćutit nego kažete šta se događa.

Ukoliko nastavite da trpite nasilje (ne prijavite ga) šalžete poruku nasilni-cima da su napravili pravi izbor uzima-juć da vas „terorišu” jel se ne suprot-savljate, trpite i ćutite.

Kažite nasilju DOSTA!

Branka Bešlić, psiholog

Zlatna lađa

Tako bili jedan ćovik i jedna žena, imali su jednog derana, a bili su dosta siroti. Jedared kaže ćovik ženi: „Ženo, evo približava mi se imendan, pa sam mislio da zovemo goste da se malo pro-veselimo, eto, i oni nas zovu svake go-dine, pa bi volio da i mi nji bar jedared skupimo”. Na to mu žena kaže: „I ja bi zdravo volila, al kako ćemo kad ne-mamo novaca?” „Stalno se mislim”, ka-že ćovik, „al nikako ne možem da na-gustiram kako bi došli do novaca”. On-

da kaže, a nije mislio zaobilj: „Da imam kome i derana bi prodo”.

Ćim je on to kazo, a prid njim se stvori jedan stari dida, pa ga upita: „Šta si kazo? Nisam ništa kazo”, odgovori ćovik. „Ta, jesi, kazo si štogod”, dida će. Ćovik opet kaže da nije ništa kazo. Kad ga je i treći put pito šta je divanio ćovik mu kaže: „Kazo sam da bi i der-ana prodo da imam kome”. „Pa prodaj ga meni, kaže dida, ja ću ga kupit, samo kaži šta išteš za njega.”

„Ni sam ne znam, kaže ćovik, koliko bi volio dobit.” „Daću ti forintu, s njom ćeš moć svašta kupit, jel i kad je potrošiš ona će ti se uvijek vratit u džep.” Ćovik pristane i da mu derana, a dida njemu forintu, uzme derana i krene s njim.

Išo je tako jedan komad, kad ga sus-trije car iz druge zemlje, pa ga pita oćel ga prodat, a dida kaže da oće. Car ga pita, koliko ište za njeg, a dida kaže jednu forintu, koliko sam i ja da-

vo za njeg. Car mu plati i uzme derana, odnese u dvorac, pa ga da carici. Ona se zdravo obradovala jel nisu imali muške dice, samo jednu curicu. Sad se oni dogovore kako će mu nadit ime. Car je tioda se zove Josoa i carica se složila jel joj to bilo baš lipo ime.

Tako je Josorasto u carovom dvorcu. Kad je bio već velik car kaže carici da je nagustiro Josu oženit za njevu curu, jel će tako imanje ostat jednom mistu, a i Joso je lip i pametan momak. Carica mu kaže kako je sama tako mislila, pa i primetila da se nji dvoje vole. I kad su već tili da ji vinčaje, curu zaprosi jedan kraljević, al car nije tiodat.

Kraljević se zdravo rasrdi, pa kaže: „Kad je ne daš mi ćemo ratovat.“ Kad to čuju carovi velikaši, kažu to treba ić na sud kod mudraca, pa šta ovaj sud odluči tako će bit. Sudili vako, sudili

nako, i tako dosude da obadva momka idu po svitu u trgovinu, pa koji više steće tog je divojka.

Sad onaj kralj da svojem sinu šest kola i novaca, da ide u svit u trgovinu. A car kaže Josi: „Sad se moramo rastat, onaj kralj je dao sinu šest kola blaga, a ja tebi dajem sedam pa da što više natrguješ, a ako ti nestane novaca ti piši pa ću ti poslat još.“ Joso mu je kazo da mu ne treba ništa drugo osim one forinte za koju ga je i kupio, to će mu bit dosta. Onda Joso ode kod divojke pa joj kaže: „Ja sad moram ić i Bog zna očemol se više vidit.“ Divojka skinne prsten s prsta, pa mu kaže: „Jevo ti moj prsten da me sićaš, a ja ću tebe po prstenu pripoznat kad god da dođeš.“

I tako Joso krene u svit, dugo je on tako išo, kad jedared dođe na jednu planinu i tamo vidi jednog didu da sidi i loži vatru. Joso ga pozdravi, a dida

pogleda pa ga pita: „Otkaleg ti sinko ideš i šta tražiš?“ A momak mu odgovori da ide po svitu da što god natrguje i dobije pravo da oženi svoju divojku. Dida mu je kazo da legnu spavat jel je već bilo kasno, a ujutru će mu kazat šta da radi.

Kad su ustali dida mu kaže: „Idi u onaj grad iza planine pa na čega prvo naideš to kupi i donesi da vidim šta si kupio.“ Kad je Joso oćo u grad, sustrije jednog ćovika da vodi crno štene, on zaište od ćovika da mu proda štene, a ovaj pristane. Onda Joso odvede štene da dida vidi šta je kupio. Dida ga pofali da je dobro uradio, pa neg ga sveže za drvo kod nji dvojica spavaje.

Kad su ujutru ustali Josokaže didi da nema šteneta. Dida mu kaže da krene kopat, pa će ga moždar nać. Stane Joso kopat ispod drveta, kad jedared iskopa niku škatulju masti pa je

pokaže didi. Kad je to dida vidio, samo je kazo da sve dobro ide, baš kako triba, pa mu naredi dalje šta da radi. Josu mu se na sve zafali, pa krene dalje na put. Išo je on tako dosta dugo, dok nije došo do jednog mora, tamo nađe carevog mornara di sidi na lađi. Josu ga zamoli da ga priveze na drugu stranu, al mu mornar kaže da ne mož jel je slip, a i zabranjeno je ić u to carstvo jel su tamo car i svi drugi stanovnici i gubavi.

Onda Josu uzme onu škatulju masti pa mu namaže oči, a mornar progleda. „Sad me privezi”, kaže mu Josu, „ja zato i idem tamo da ji izličim.” Mornar ga priveze, a Josu ode tom caru i

kaže da će izličiti i njega i sve druge, samo nek mu dade zlatnu lađu. Car mu kaže: „**Idi prvo izliči zlatare, pa nek prave lađu, a nas ćeš posli izličiti.**” Josu s istom maščom izliči prvo zlatare i oni oma počmu praviti zlatnu lađu. Kako ji je izličio tako je i lađa bila gotova.

Car da Josi lađu koja ide po vodi i po suvom, i još mu da tušta novaca. Josu zafali caru, pa krene na zlatnoj lađi. Kad je oćo u jedan grad, vidi da se na jednom mistu skupilo zdravo tušta svita, a on pita jednog, šta je tu, zašto su se skupili, a ovaj kaže: „**Tu je došo jedan mladić trgovu pa se zdravo tušta zadužio, a ne mož dug isplatit, pa su mu dosudili da ga obise.**” Josu dođe bliže pa pripozna kraljevog sina koji je isto ko i on krenio trgovat po svitu nebil dobio ruku princeze. Onda Josu upita jel on mož isplatit njegov dug, pa nek ga oslobode. Ovi se slože i Josu isplati sav dug, a mladiću napiše na leđa: „**Ja sam te spasio od višala,**” na kraju mu nasloni prsten koji mu je dala divojka na rastanku i ostane bilug na leđi i od njeg.

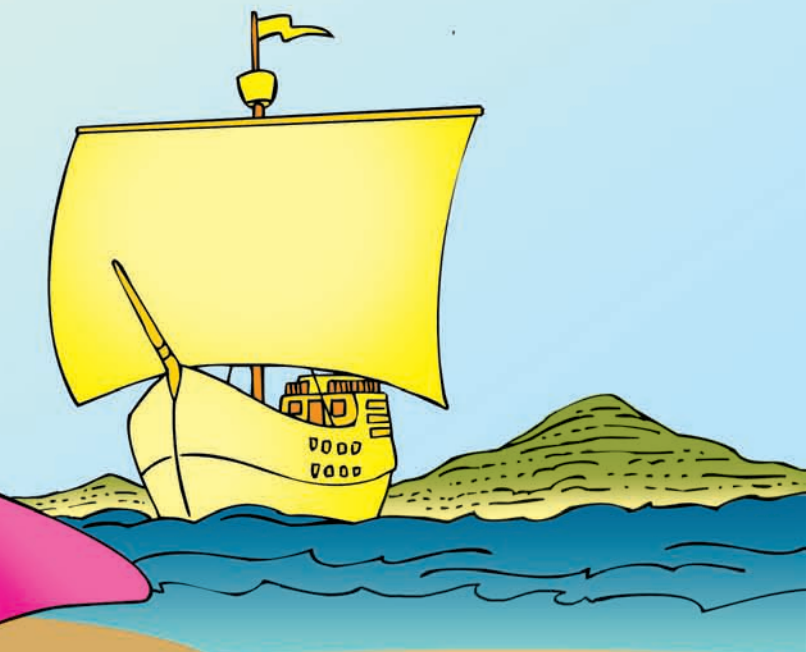
Kad je to sve Josu uradio kaže mu nek ide kući. Kraljević kako je bio oslobođen oma ode kod onog cara čiju su ćer prosili, pa kaže: „**Josu su obisili i sad je divojka moja.**” Ovi, šta će, po-

viruju i skupe svatove. Kad nije dugo prošlo, stigo na zlatnoj lađi i Josu pa pita slugu: „**Šta se ode trevlja kad se toliko svita skupilo**”, a sluga kaže, „**udaje se carova ćer, još malo pa će na vinčanje.**” Josu kad je to ćuo zaište da ga pušte unutra da dariva snašu. Kad je ušo, sio je prored mlade, a ruku metne na astal. Divojka oma pripozna prsten i Josu.

Kad je kraljević to vidio, kaže Josi nek ide otaleg i nek ni ne gleda njegovu divojku. Josu mu kaže da oće, al prija neg što ode samo nek podigne košulju i pokaže leđa gostima. Kad su gosti vidili da na leđima piše: „**Ja sam te spasio od višala**” a oma ispod tog i slika prstena, svit vikne u jedan glas: „**Triba, triba ga obisit**”, al Josu odgovara: „**Ja ga ni sad ne dam obisit, već neg ide kući, a mene i moju divojku da ostavi na miru. A vi, svatovi, ostanite pa ćete bit moji gosti, a ja idem prvo na zlatnoj lađi da donesem oca i mater u svatove.**”

Kad su otac i mater vidili da njim je sin živ i kaku su lipu snaju dobili zdravo su se obradovali. Josu se vinćo sa svojom divojkom i posto car te zemlje, pa su još dugo i srićno živili.

Bunjevaćka narodna bajka
isripovidalaa
Ana Vojnić Kortmiš

Novi Diznijev film

Da Dizni ne pravi samo filmove za curice o princezama i lutkicama dokaz je i ovaj film. Pravi je za derančiče. Autići oživljeni, oslikavaju, svaki na svoj način, različit karakter. Naravno da i ode pobeđiva dobrota, pa je film i poučan. To što je snimljen i u 3D dimenziji samo je još jedan doprinos moderne tehnike za uživanje mališana.

Ovog lita, pojavio se nastavak popularnog crtanog filma Cars, iz 2006. Ko i u prošlom crtanom filmu, različiti auti s ljudskim osobinama, takmiče se na trkama. U ovom nastavku, četvorostruki šampion Lightning McQueen vraća se kući i okuplja svoje prijatelje. On prihvata izazov da se takmiči na svjetskom prvenstvu World Grand Prix.

U međuvremenu, grupa auta pod nazivom Lemon, smišlja način da sabotira takmičenje. Dva špijuna, Finn McMissle and Holley Shiftwell pokušavaju opstruirati sabotažu. Za vrijeme prve trke, koja se odvijala u Tokiju, McMissle pomaže prijatelju u bižanju od družine Lemon. Zbog

čega oružjem pokušava priokreniti ishod trke.

U Italiji, za vrijeme druge trke, špijun otkriva plan grupe auta da sabotiraju takmičenje, da planiraju eliminaciju McQueen-a, špijun se slučajno otkriva i biva uvačen. Zajedno s McMissle i Shiftwell. U nesvisti, špijun ima čudan san, di uviđa svoje greške koje su ga dovele u tu situaciju.

Saboteri koriste oružje ponovo al ne uspijaju uticati na ishod trke. Na kraju su otkriveni i uvačeni. Ko nagradu, špijun dobija odlikovanje od kraljice automobila. I vraća se kući s prijateljima, di učestvuje u nezvaničnoj trki. McMissle i Shiftwell pozivaju svojeg prijatelja da njim se pridruži. Al njim on odgovara da je tu di mu je mesto. **T. K. Matković**

Ko je Čarli Čaplin

Virujem da ste, a vaši roditelji sigurno, imali priliku viditi neki film u kojem se pojavljuje smešni čovičuljak s brkovima i štapom. Osim što ima smešan šešir, odilo, ogromne cipele i što čudno koraca, on će vas svojom glumom, mimikom i pokretima nasmejati do suza. Taj smešni gumac je Čarli Čaplin.

Velike cipele, štap i šešir

Ser Čarls Spenser Čaplin Junior (pravo ime Čarli Čaplina), koji je rođen 16. aprila 1889. u Londonu kao drugo dete Lili Harvi i Čarlsa Čaplina. Sa sedam godina je postao najslavnije dete-glumac u Engleskoj. S devet godina je izgubio oca, a majka se razboljela, pa su on i njegov brat postali breskućnici.

U sedamnaestoj se pridružio muzičkoj grupi Freda Karnoa u kojoj je usavršio vištinu pantomime nastupajući po Americi i Kanadi. Amerika

mu je oduvek bila san pa je odlučio tamo i ostati.

Skitnica u životu i filmu

Prva uloga bila je u komediji „Zaraditi za život”. U Studiju Kistoun, Čarli je naučio zanat i snimio prve filmove kroz koje je razvio lik skitnice koji mu je donio slavu prve zvijezde filma. Film „Skitnica” je predstavljena publici 1915. godine.

Već u svojim prvim filmovima pokazao je lik, koji je do danas ostao njegov zaštitni znak. Pripoznatljiv način oblačenja, koji čine vrećaste pantalone, smešan polak-cilindar i velike cipele - obilježili su istoriju filmske industrije.

Slavljen i zabranjivan

Godine 1931. snimio je prvi film s muzikom i zvučnim efektima. Fil-

movi koje je snimio posli 1945. godine su na satiričan (podsmišljiv) način prikazivali političku svakodnevicu. U svojim filmovima je ismijavao Adolfa Hitlera, Musolinija, ali i mnoge političare.

Zbog ovog mu je pedeseti godina prošlog vika bio zabranjen ulazak u Ameriku. Njegov film „Kralj Njujorka” bio je zabranjen u Americi više od 15 godina. Osim što je bio izuzetan glumac, Čarli Čaplin je bio izuzetan imitator.

Bogata karijera

Snimio je tušta filmova i jedno vrijeme je bio najplaćeniji glumac na svitu. Za razliku od lika koji ga je proslavio i koji je uvijek bio spreman na šale i dositke, Čaplin je bio trezven čovik koji je, uprkos milionima koje je zaradio, živio pritrirano skromno. Imo je desetero dice.

Dobio je puno priznanja i nagrada, i to: 1972. godine Oskara za muziku u „Svitlosti pozornice” i počasnog

Oskara za doprinos filmu, proglašen je za viteza Britanske krune 4. marta 1975. godine, Francuzi su mu dali odlikovanje oficira Legije časti 1952. godine... Ako niste znali, odlikovan je i od nas tačnije od Tita za vrijeme FEST-a 1975. godine

Pod stare dane bavio se muzikom za svoje stare filmove. Umro je 25. decembra 1977. godine.

Branka Bešlić

Lesi se vraća kući

- Ti si moje virno pseto, moja virna čuvarkuća! -

Ovaj roman je jedan od najomiljeniji dičiji romana sve do današnji dana. Od vremena kad je napisan, davne 1940. godine, pa do danas, objavljivan je tušta puti. To divani o velikoj popularnosti koju pripovijetka o virnom keru Lesiju uživa među mladim čitaocima vašeg uzrasta, kojima je i namijenjena. Možda vam je poznato da je po ovoj knjigi snimljen i igrani film, a ime Lesi postalo je pravi sinonim za pasminu škotskog ovčara, poznatog još i kao „koli” (collie, colly). To je vridno, razumno i zdravo lipo pseto dugačke njuške, svilenkaste bile, zlatnožute i crne dlake i dostojanstvenog držanja i hoda. Cigurno ste ponikog škotskog ovčara već i vidili na ulicama naše varoši, a kad ga ponovo vidite, sinitite se Džoove virne Lesi, čija će uzbudljiva priča otvara prido vama! Samo zatražite knjigu u vašoj školskoj biblioteci.

Erik Najt, autor ovog romana, rođen je u „turobnom dilu severne Engleske”, di je klima vrlo oštra. Al, taka surova klima čeliči ljude i čini ji otpornim i borbenim.

Taki su i njevi kerovi koje u tom kraju svi vole, kako zbog njegov izgleda, tako i zbog njegove odanosti i spremnosti pomoć u svakoj prilici. Lesi je upravo tako jedno pseto, al je pored tog još i najipša i najpametnija, a njezina savršena tačnost ušla je u legendu. Svoje malog gospodara Džoa sačekivala je Lesi svakog radnog dana prid školom i pratila ga je do kuće pune četiri godine. Al, jednog dana, desilo se što-god sasvim neočekivano. To je Džoa vrlo uznemirilo - Lesi se nije pojavila prid seoskom školom! Dičija uznemirenost pritvorila se u pravo očajanje kad je saznao da je njegov otac, pritisnut siromaštvom, prodo Lesi kako bi priranio poro-

dicu. Tad započinje bitka za slobodu, bitka u kojoj virnost, upornost, požrtvovanost i ljubav pobeđivaje sve pripreke, da bi na kraju opet sve bilo ko kadgod. Iscrpljena i gotovo mrtva, Lesi se vraća kući - u srićni zagrljaj njezinog Džoa, od kojeg se više nikad, nikad neće odvajati.

Dico, požurite s čitanjem i pridružite se njevom veselju i radosti!

Ana Popov

Crtani film – radost i zabava za velike i male ljude

Kako nastaje crtani film?

Animirani el crtani film – sama rič znači udaniti život; oživit crteže, predmete i bića. Da bi to postigli, ko prvo, triba smislit kaku zanimljivu radnju filma. Onda triba osmislit likove, pa okupit crtače. Kad su svi crteži naslikani, onda se fotografišu jedan po jedan. Crtanje i fotografiisanje nije nimalo lak poso jel za npr. jedan minut crtanog filma triba pripraviti oko 1.500 slika! To se montira na filmsku traku. Svemu tom triba dodat još i glas. To obično profesionalni glumci čitaje tekst koji prati dešavanje na filmu. Daklem, crtani film je nasto snimanjom crteža koji se prikazuju velikom brzinom.

Kaki sve crtači postoje?

Postoje oni „klasični” koji su crtani rukom el na kompjuteru. Ima i taki crtani – animirani filmova za koje se uzme kaka beba, komad plastelina pa se svaki put štogod pomakne pa slika.

Teme za crtače mogu bit razne fele: avanturistički (neobični događaji, putovanja...), humoristički (smišni), romantični (di se kogod zaljubio),

naučno fantastični (o vanzemaljci- ma i izmišljenim bićima)...

Koji su najpoznatiji likovi i autori crtani filmova?

Smatra se da je prvi animirani film bio onaj o mačku Feliksu 1919. godine.

Prvi zvučni crtač napravio je Volt Dizni 1928. godine. Bio je to film o Miki Mausu koji i danas zabavlja dicu prid televizijom. Posli tog stiže nam Fleischerov Mornar Popaj, Lantzov Pera Detlič, Hanin i Borbelin Tom i Džeri, Jonesova Tica trkačica...

Ne možemo nabrojati sve junake crtani filmova jel ji ima tušta. Al, eva samo nekoliko najpoznatiji.

Šta o sebi kažu junaci crtani filmova?

Duško Dugouško

Godina rođenja: 1940.

Pol: muški

Zanimanje: zec

Osobine: U početku sam bio stidljivi šumski zeko koji uživa u svojoj jami. Zdrave sam pameti pa sve moje protivnike nadmudrim. Ne bižim ni prid kim, uvijek ji pobedim jel sam spretan. Za mene kažu da sam i duhovit.

Protivnici: Imam ji dosta. S početka to je bio Gica Prasić, a posli Patak Dača, Pere Kojot i lovac Milivoj...

Patak Dača

Godina rođenja: 1937.

Pol: muški

Zanimanje: patak

Osobine: Neobičan sam patak. Za mene kažu da sam zloćo, a ja im poručivam „He, He”. Drugi kažu da sam željan slave i bogatstva.

Protivnici: Gica Prasić dok se nije rodio Duško Dugouško. Onda smo postali drugari i zajedno se borili protiv tog zekana.

Mornar Popaj

Godina rođenja: 1929.

Pol: muški

Zanimanje: mornar

Osobine: Ja sam poznati mornar što možete vidit i po istetoviranom sidru na mojoj ruci. Poznat sam po

luli i špenotu. Iman i divojku, zgodnu Olivu. U nju se često kogod zaljubi. Ona, opet, previše viruje svakom, pa stalno moram da je spašavam. Čim vikne: „Popaje, u pomoć!”, ja poidem špenot, dobijem veliku snagu i otmem svoju curu.

Neprijatelji: Najviše me nervira Badža, koji nikako da se okane moje Olive.

Tom i Džeri

Godina rođenja: 1940.

Pol: muški

Zanimanje: mačak i miš

Osobine:

Tom: Ja sam mačak. Volim ist, spavat i prest. Volim svoju gazdaricu, a i ona mene. Al ima tu jedan ludi miš koji me stalno nervira. Vijam ga koliko možem, pa se pokadgod trevi da štogod razbijem. Al ne marim ja za to. Uvatiću ga jedared pa će bit reda i mira.

Džeri: Ja sam mali sivi mišić. Živim lipo u mojoj kućici. Ima tu i jedan mačak koji mi ne da mira. Stalno oće da me uvati dok užnam. Al džabe mu sve to. Ja sam brži i spret-niji i neće me nikad uvatit.

Brzi Gonzales

Godina rođenja: 1953.

Pol: muški

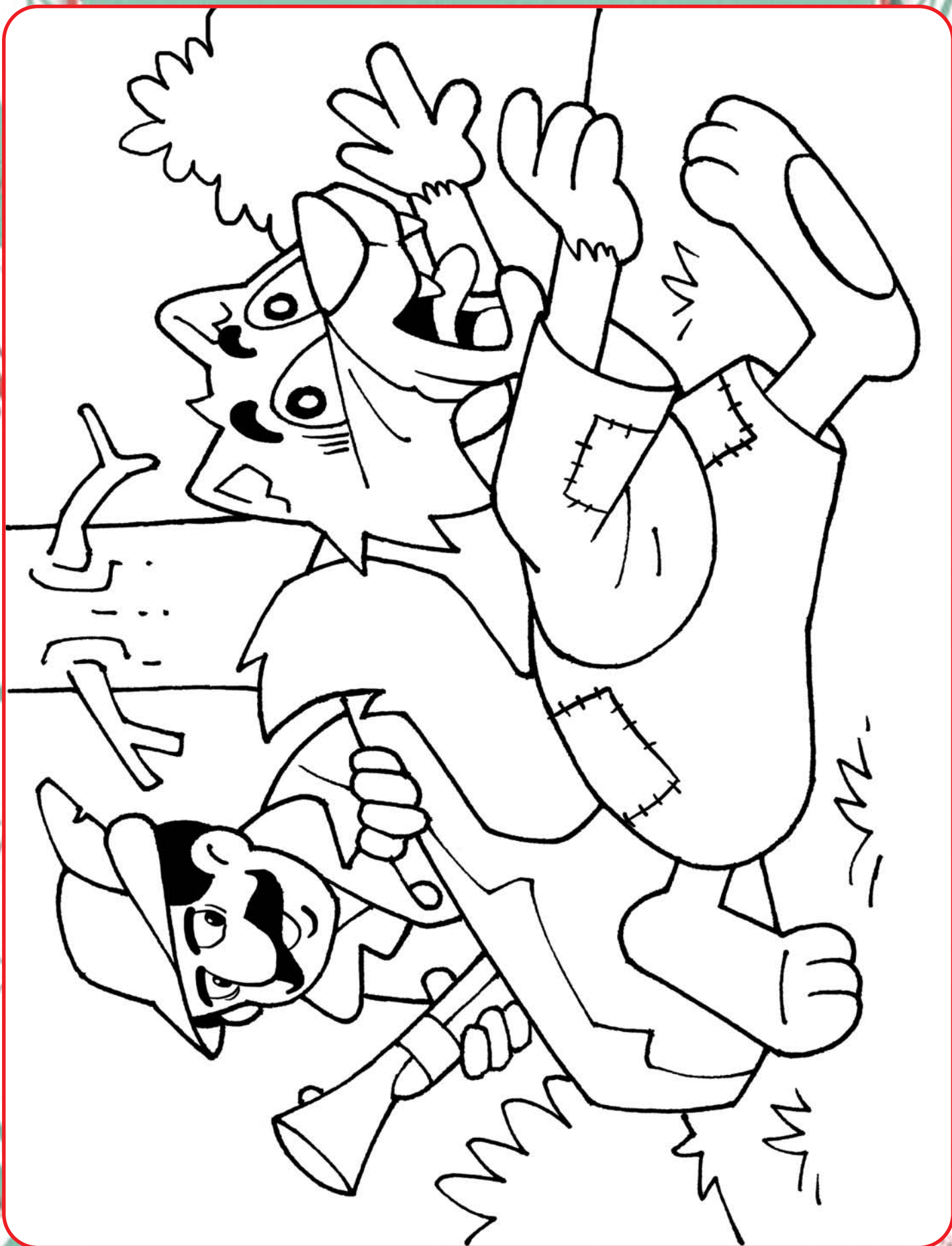
Zanimanje: miš

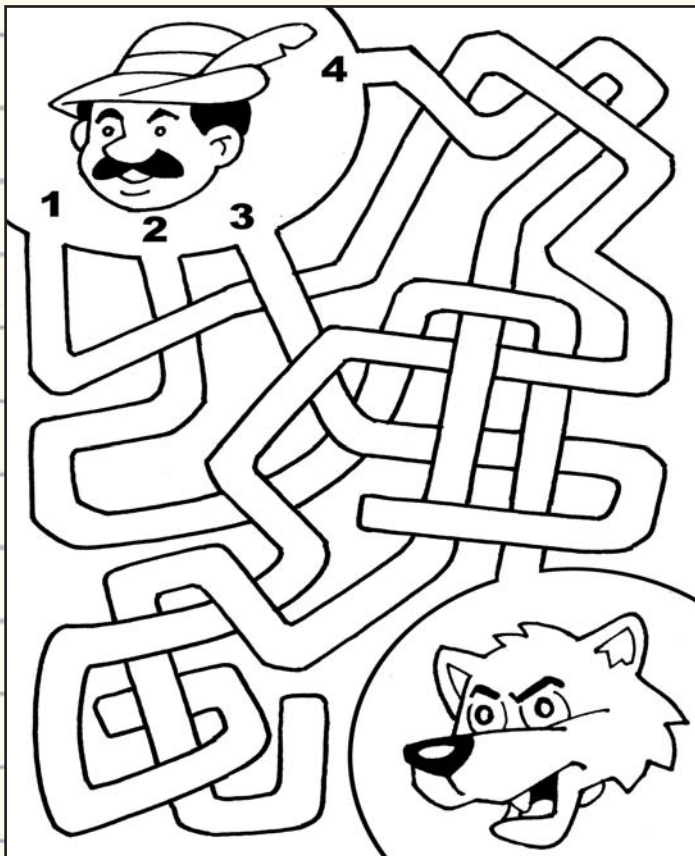
Osobine: Ja sam miš. Volim oblačit bilo odilo, nakrivit šešir (sombbrero) i linčarit u ladovini. Najbrži sam miš u čitavom Meksiku. Volim pomagat mojim drugarima, a oni me zovu jel znadu da sam sposoban i energičan.

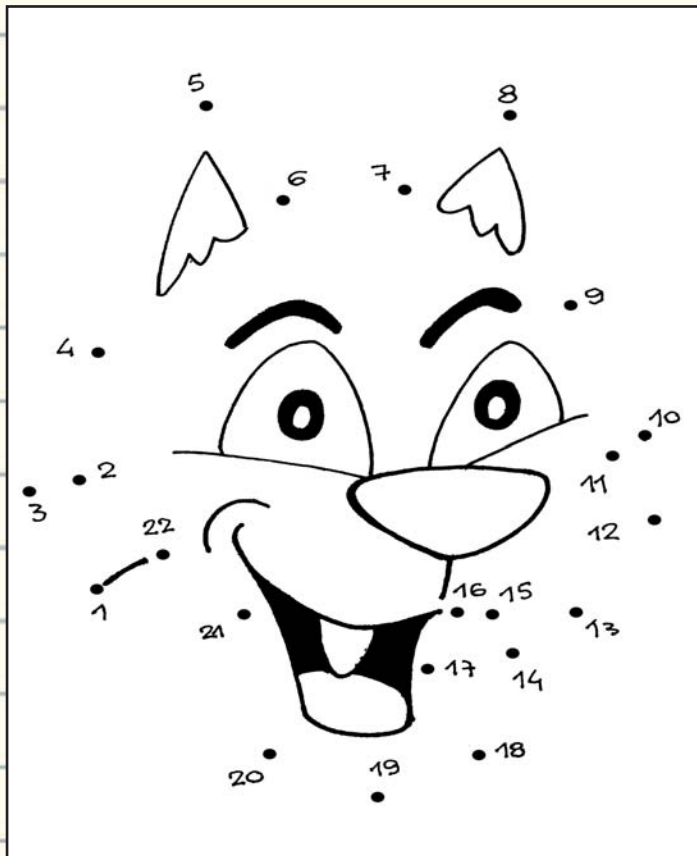
Neprijatelji: To je mačak Silvester, koji stalno zadirkiva grupu moji mišova. Al kad podviknem: „Andale! Andale! Arriba! Arriba!”, mačak friško dobije svoje.

Ruža Josić

PRONAĐITE PUT KROZ LAVIRINT!

SPOJI TAČKICE I VIDI KO JE NA SLIKI!

PRONAĐI RAZLIKE IZMED OVE DVI SLIKE!

DVI MARKICE

Odnela Marica pismo na poštu.
Službenica joj kaže:

- Moraćete nalipit još jednu markicu, ovo pismo vam je priviše teško.
- I, kad nalipim još jednu markicu onda će bit lakše?, nepovirljivo pita Marica.

ZIMSKA OPREMA

Pere tira kola i zaustavi ga policajac.

- Gospodine, šta imate od zimske opreme?
- Pa, imam rukavice, kapu i dugačke gaće, odgovori Pere.

MIKROBI KOJI

DUBOKO DIŠU

Kaže doktor bać Grgi:

- Jeste znali da duboko disanje ubija mikrobe?
- Bać Grgo će:
- Jalte, a kako da ji natiram da duboko dišu?

BUNJEVAČKE NARODNE IZREKE

Došle vile očima. (Dozlogrdilo.)

Došo ko kerem na jedanašt.
Došo mu glave. (Upropastio ga.)
Došo na gornju policu. (Došo na red za ženidbu ili udaju posli starijeg brata il sestre.)

Došo na svit. (Rodio se.)
Došo na zicer. (Došo u nezgodnu situaciju.)
Došo prazni rukivi. (Došo brez poklona.)

Iz knjige „Narodne umotvorine bački Bunjevaca“ Marko Peić i Grgo Baćlija

KOD DOKTORA

Doktor kaže pacijentu:

- O, Faljen Bog, dugo Vas nisam vidio.
- Pacijent će:
- Znam, bio sam štogod bolesan.

NISAM BIO KOD KUĆE

Ući sin Prirodu i društvo i pita tatu:

- Tata, di su Alpi?
- Ta pitaj mamu, ja sedam dana nisam bio kod kuće.

NEOGULJENE BANANE

Ode pacijent kod doktora jel ga boli trbu:

- Joj, kako me boli trbu!
- A šta ste ili danas?
- Pojo sam dvi banane.
- Da nisu bile trule?
- Ta, otkud znam, nisam ji gulio.

BRM, BRM, BRM

Pito učitelj dake kako radi motor.

Niko se nije javio osim malog Pere.

Učitelj, šta će, prozove ga.

- No, da čujem onda, kako radi motor?

- Učitelju, jel ja to možem objasniti mojim ričima?, pita Pere.

- Naravno, kaže učitelj.
- Pa, onda, jevo ovako: brm, brm, brm...